

Den fleråriga nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan 2015 - 2019

Del I

Strategiska mål och åtgärder för att uppnå målen, ledningssystem
och resurser

Dnr Evira/4162/0410/2014

Livsmedelssäkerhetsverket Evira

Tfn 029 530 0400

www.evira.fi

fornamn.efternamn@evira.fi

Den fleråriga nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan (VASU) 2015 – 2019, del I

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	
2	FÖRÄNDRINGAR I VERKSAMHETSMILJÖN	
3	STRATEGISKA MÅL OCH ÅTGÄRDER	
3.1	Strategiska mål för tillsynen över livsmedelskedjan	
3.2	Myndigheternas strategiska mål för tillsynen över livsmedelskedjan	
3.3	Åtgärder för att uppnå strategiska mål och kritiska framgångsfaktorer åren 2015 - 2016.....	
4	LEDNINGSSYSTEM FÖR TILLSYVEN ÖVER LIVSMEDELSKEDJAN	
4.1	Planering av tillsynen över livsmedelskedjan.....	
4.1.1	Allmänna principer.....	
4.1.2	Vägledning för regionförvaltningsmyndigheterna	
4.1.3	Vägledning för de kommunala myndigheterna.....	
4.2	Kärnprocesser och underprocesser i livsmedelstillsynskedjan	
4.3	Säkerställande av kontrollsystemets effektivitet och ändamålsenlighet	
4.3.1	Ledning	
4.3.2	Indikatorer och mätare.....	
4.3.3	Kedjerevisioner.....	
4.3.4	Ledning av kompetensen.....	
4.3.5	Informationshantering och ledning genom information.....	
4.3.6	Hantering av kundrelationer och kundrespons.....	
5	RESURSER FÖR LIVSMEDELSTILLSYNSKEDJAN.....	
	Bilagor	
	Bilaga 1. Förutsättningar för växtproduktion och åtgärder för växtskyddet 2015 - 2016.....	
	Bilaga 2. Prioriteringar för djurens hälsa och välfärd 2015 – 2016.....	
	Bilaga 3. Åtgärder för livsmedelssäkerheten 2015 - 2016.....	
	Bilaga 4. Indikatorer och mätare av kärnprocesserna.....	
	Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa.....	
	Djurens hälsa och välfärd	
	Livsmedelssäkerhet.....	
	Bilaga 5. Det nationella programmet för veterinärvården (EHO).....	

1 INLEDNING

Europeiska gemenskapernas förordning (EG) nr 882/2004¹ (kontrollförordningen) innehåller allmänna föreskrifter om den offentliga tillsynen som gemenskapen och medlemsstaternas behöriga myndigheter utövar med stöd av lagstiftningen om foder och livsmedel samt lagstiftningen om djurens hälsa och välfärd.

Enligt artikel 41 i förordningen ska varje medlemsstat utforma en samlad flerårig nationell kontrollplan för att säkerställa att kontrollförordningen och den allmänna livsmedelsförordningen (EG) nr 178/2002² genomförs effektivt.

Finlands fleråriga nationella kontrollplan för livsmedelskedjan (VASU) fastställdes för första gången år 2007. Den plan som nu ska fastställas har granskats och utvecklats i samband med den årliga rapporteringen utgående från de behov för utveckling av tillsynen och förslag till åtgärder som har framkommit, samt respons och utvecklingsförslag från Europeiska kommissionen, myndigheter och intressenter i tillsynskedjan.

VASU är indelad i två delar. I den första delen beskrivs de strategiska målen för livsmedelskedjan och åtgärderna för att uppnå dem. Det nationella programmet för tillsynen över veterinärvården (EHO) finns som bilaga till den första delen. Den andra delen innehåller beskrivningar av tillsynen. Beskrivningarna förs in gradvis i extranetsystemet Eviranet, och de utgör grunden för handboken för tillsynen över livsmedelskedjan. Tillsynsprogrammet för livsmedel har sammanförts helt med VASU, och publiceras inte längre som ett separat dokument. På Eviranet finns närmare anvisningar om hur en plan för den kommunala livsmedelstillsynen utarbetas.

De strategiska målsättningarna för tillsynen har uppdaterats så att de motsvarar Eviras nya strategi, jord- och skogsbruksministeriets och Eviras verksamhets- och ekonomiplaner. Målen och åtgärderna då det gäller effektiviteten och funktionaliteten för varje tillsynssektor har specificerats med beaktande av de strategiska målen för effektivitet och funktionalitet i tillsynssystemet.

Planen görs upp för en period om fem år. Utöver kontrollförordningens tillämpningsområde täcker kontrollplanen också den övriga tillsynen och därtill hörande laboratorieverksamhet inom Eviras verksamhetsområde på central, regional och lokal förvaltningsnivå. Organiseringen av de kommunala veterinärtjänsterna beskrivs endast i EHO.

Kontrollplanen har utarbetats i en sådan form att den samtidigt tjänar som en beskrivning av tillsynskedjan och som handbok för tillsynspersonalen längs hela tillsynskedjan. Kontrollplanen erbjuder information om tillsynen även för forskningsanstalter inom sektorn, samarbetspartners inom tillsynen och andra aktörer i livsmedelskedjan. I enlighet med kontrollförordningen lämnas kontrollplanen till Europeiska kommissionen på begäran.

Evira ansvarar för beredningen av planen. Utkastet till planen har behandlats i koordinationsgruppen för tillsynen över livsmedelskedjan, i vilken ingår representanter för alla behöriga myndigheter som ansvarar för denna tillsyn.

Helsingfors 13.11.2014

Matti Aho
Generaldirektör

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004, om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd

² Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002, om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet

2 FÖRÄNDRINGAR I VERKSAMHETSMILJÖN

Inverkan av den internationella handeln, befolkningen och klimatförändringarna

Den globala handeln och klimatförändringen medför nya risker och ökar sannolikheten för att gamla risker kan förverkligas inom Eviras verksamhetsområde. I och med den ökade globala handeln och avregleringen blir betydande risker då det gäller djur, nya växtarter, livsmedel, produkter och råvaror i ursprungsländerna aktuella även i Finland. En produkt kan dessutom ha flera ursprungsländer. Till följd av att anskaffningen av livsmedel och råvaror blivit allt mer internationell, kan omfattande, gränsöverskridande matförgiftningsepidemier eller kemiska föroreningar i livsmedel bli aktuella. För att reda ut dem krävs god internationell samordningsförmåga och epidemiologisk kompetens. Globaliseringen ställer också stora krav på förebyggande av brottslighet relaterad till livsmedelskedjan. Klimatuppvärmningen ökar risken för spridning av djursjukdomar, växtskadegörare och sjukdomar som smittar från djur till människor. Antalet insektsburna sjukdomar och skadedjur väntas öka i Nordeuropa. Förändringarna då det gäller markanvändning och vilda djurpopulationer kan också främja spridning av djursjukdomar och växtskadegörare.

Andelen äldre människor i Finland ökar. Även det förändrar bilden av livsmedelsburna sjukdomar. Globaliseringen förändrar matvanorna och för även med sig andra sätt att föda upp djur. Folk reser mer, vilket ökar risken för spridning av nya djursjukdomar och växtskadegörare till Finland.

Matproduktionen tär på naturresurserna. Världens växande befolkning kommer att behöva allt mer föda. Jordens befolkning väntas öka med två miljarder människor fram till 2050. En allt större del av människorna tar sig ur fattigdomen till medelklassen, vilket innebär att konsumtionen av högklassiga proteiner ökar globalt. Användning av råvaror i livsmedelskedjan som energikälla minskar utbudet. Samtidigt uppstår en stor mängd matavfall i hushållen, butikernas distributionskedjor och livsmedelsindustrin. Om avfallsmängderna minskas, sparas naturresurser och klimatförändringen dämpas.

Livsmedelsproduktionens struktur och konsumenternas attityder

Livsmedel kan tillverkas av närproducerade råvaror, men för en betydande mängd livsmedel sträcker sig produktionskedjan till flera länder. Riskhanteringen avseende livsmedelssäkerhet och näringsvärde i en lång produktionskedja är en större utmaning än i en enkel och kort produktionskedja. Då är det särskilt viktigt att produkten är spårbar. Konsumtionen av närproducerad och ekologisk mat ökar. Den inhemska produktionen av ekologisk mat ökar och därtill importeras ekologisk mat till Finland.

Konsumenterna värdesätter säkra livsmedel och en tillförlitlig och transparent livsmedelskedja. För konsumenterna är det viktigt att inte bli vilseledda och att informationen om livsmedlen är korrekt. Grunden för livsmedlens säkerhet utgörs av rena råvaror, god hygien, hantering av kemiska och mikrobiologiska faror samt aktörernas yrkesskicklighet. Konsumenterna får ökat förtroende för tillsynen då den är tillförlitlig, opartisk och öppen. En del konsumenter vill konsumera produkter som är förenliga med deras egna värderingar, och livsmedelsindustrin håller på att utveckla egna ansvarssystem som beaktar olika konsumenters behov.

Konsumenterna är intresserade av livsmedel, deras ursprung, hur de produceras och kontrolleras samt även av djurens välfärd och växtskydd. Behovet av tillförlitlig information ökar i och med den offentliga diskussionen. Konsumenterna förväntar sig mångsidig information och även snabb informationsförmedling i exceptionella situationer. De nya sociala medierna utmanar de traditionella, vilket sporrar myndigheterna till att kommunicera och växelverka på ett nytt sätt. Betydelsen av samarbete med intressenter och kommunikation ökar.

Jordbrukspolitik och jordbrukets strukturuomvandling

Under nästa programperiod för EU:s gemensamma jordbrukspolitik som börjar 2015 kommer marknaden i allt högre grad att styra vilka jordbruksprodukter och livsmedel som produceras. Syftet med jordbrukspolitiken är att säkerställa att livsmedlens säkerhet, produktionens miljökonsekvenser och etiska frågor sammanfaller med samhällets och medborgarnas förväntningar. Lagstiftningen om livsmedelssäkerheten blir allt närmare sammankopplad med implementeringen av den gemensamma jordbrukspolitiken. Prisvariationerna för jordbruksprodukter och insatsvaror på marknaden kan snabbt förändra lönsamheten inom olika produktionsinriktningar. En del husdjursuppfödare har problem med lönsamheten. Antalet gårdar minskar, den genomsnittliga gårdsstorleken ökar, och det grundas påfallande stora enskilda gårdar. Gårdarna specialiserar sig i allt högre grad på vissa produktionsfaser och det sker regional koncentration, vilket ökar utmaningarna då det gäller kontroll av djursjukdomar och djurens välfärd.

Den offentliga förvaltningen strävar enligt statsrådets riktlinjer efter att underlätta företagens administrativa börda. Regleringsbördan underlättas genom att förenkla kraven i gällande lagstiftning, gallra bort författningar som har blivit onödiga eller föråldrade samt genom att undvika att ställa onödigt tunga nya administrativa krav på företag och företagare i den nya lagstiftningen.

Eviras organisationsmiljö

Med statens effektivitets- och resultatprogram eftersträvas en förbättring av arbetsproduktiviteten. En bättre effektivitet eftersträvas även genom statens andra gemensamma val på koncernnivå. Av dessa framskrider centraliseringen av de branschberoende datatekniska uppgifterna (TORI-projektet) och harmoniseringen av de gemensamma processerna för statens ekonomi- och personalförvaltning (KIEKU) redan i början av planeringsperioden. Även organiseringen av och finansieringsmodellen för statens sektorsforskning förnyas i enlighet med statens gemensamma riktlinjer.

Den av staten godkända totalreformen av forskningsanstalterna och finansieringen av forskningen kommer att inverka på Eviras forskningsfinansiering från och med år 2015.

Finlands ekonomi väntas gå in i en lång fas med långsam ekonomisk tillväxt. För statsfinanserna innebär detta att de tillgängliga resurserna inte kommer att öka. Med statens effektivitets- och resultatprogram eftersträvas förbättring av arbetsproduktiviteten, och organiseringen av statens sektorsforskning och dess finansieringsmodell förnyas. Kommunreformen och omstruktureringen av regionförvaltningen väntas medföra förändringar som förenklar myndighetstillsynens struktur. Tillsyn och inspektioner som utförs av tredje parter får större betydelse.

Det strukturpolitiska programmet som sammanställts för att stärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och åtgärda hållbarhetsunderskottet i den offentliga ekonomin innehåller flera åtgärder av vilka delmålen för åtminstone statsfinanserna, kommunernas ekonomi och lönsamhetstillväxten för hela ekonomin och den offentliga serviceproduktionen kommer att inverka även på Eviras verksamhet i framtiden. I synnerhet granskningen av kommunernas uppgifter och skyldigheter, som har som mål att spara 1 miljard euro i verksamhetsutgifter före utgången av år 2017, är central med tanke på arbetsfördelningen vid Evira och andra myndigheter, liksom bedömningen av förvaltningens strukturer med slutsatser. I det här skedet är det ändå inte möjligt att bedöma effekterna, eftersom utredningarna inte är klara.

I samband med budgetpropositionen lämnar regeringen en proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om veterinärmedicinska skadenämnden. Avsikten med lagändringen är att placera nämnden i anslutning till Evira från och med 1.9.2014.

Internationellt samarbete

Livsmedelssäkerheten kan inte säkerställas utan nära internationellt samarbete. Evira medverkar mångsidigt i EU:s nätverk och i globala samarbetsorgan inom verksamhetsområdet samt samarbetar aktivt med grannländerna.

Vetenskaplig forskning

Den vetenskapliga forskningen vid Evira påverkas av de strukturella ändringarna av sektorsforskningen och av vidareutvecklingen av sammanslutningen för naturresurs- och miljöforskning (LYNET). Från och med år 2015 deltar Naturresursinstitutet, Finlands miljöcentral, SYKE, Evira, Meteorologiska Institutet, Forsknings- och utvecklingscentralen för geografisk information, Geologiska forskningscentralen GTK samt Forsknings- och utvecklingscentralen för mångteknologi i LYNET:s verksamhet. Konkurrensen om forskningsanslag hårdnar inom den vetenskapliga forskningen. Nätverkens betydelse ökar ytterligare, vilket framgår av samarbetet då det gäller både forskare och apparatur. Vi samarbetar med universitet och forskningsinstitut inom olika forskningsområden.

Livsmedelssäkerhet

Livsmedelssäkerheten omfattar kontroll av kemiska och mikrobiologiska faror i livsmedel samt korrekta och pålitliga uppgifter om livsmedel och påskrifter på förpackningar. I Finland är de viktigaste livsmedelsburna mikroberna med tanke på människors hälsa norovirus, salmonella, campylobacter, yersinia, listeria och EHEC. Man satsar i synnerhet på uppföljningen och riskhanteringen av dessa mikrober. Situationen är god då det gäller salmonella- och campylobacterinfektioner av finländskt ursprung hos människa. Antalet listeria- och EHEC-infektioner har å andra sidan ökat under de senaste åren. Därtill har utländska frysta bär årligen orsakat fall av norovirus eller hepatit A, vilket har lett till uppmaningen att hetta upp bären.

Den kemiska säkerheten följs upp regelbundet, bland annat rester av växtskyddsmedel och veterinärmedicinska läkemedel i livsmedel. Dessa halter har hållits på låg nivå i Finland. Därtill uppföljs rester av andra kemiska ämnen, helhetsintaget bedöms och vid behov ges rekommendationer för intag. Genom övervakningen säkerställs säkerheten hos tillsatser och material som kommer i kontakt med livsmedel samt riktigheten i uppgifterna om livsmedel och påskrifter på förpackningar. Den näringsmässiga kvaliteten följs upp med hjälp av laboratorieundersökningar.

Genom övervakning av livsmedlens spårbarhet förbättras konsumentens förtroende för äkthet, kvalitet och säkerhet och livsmedelsbedrägerier förhindras. Produkter som är odugliga som livsmedel tas bort från marknaden.

Ansvaret för livsmedlens säkerhet ligger hos aktörerna, som är skyldiga att följa upp den egna verksamheten och de egna produkterna genom egenkontroll. Myndigheternas officiella tillsyn utförs enligt riskkriterier. Tillsynskedjan bedöms genom revisioner, utvärdering av tillsynsplaner och genom analyser av resultaten av tillsynen. Effektiviteten och harmoniseringen av livsmedelstillsynen har förbättrats genom bland annat tillsynssystemet Oiva, som kommer att utvecklas stegvis till att utöver detaljhandeln och restaurangerna även gälla anläggningar inom livsmedelssektorn och andra livsmedelslokaler.

Man bereder sig på krissituationer för livsmedelssäkerheten genom uppdaterade beredskapsplaner och -övningar. Näringslivet sporras till att skapa egna ansvarssystem. Ett ansvarssystem som godkänts av myndigheten har skapats för färskt svinkött.

Livsmedelsproduktionskedjornas och -handelns multinationella karaktär ökar utmaningarna för livsmedelssäkerheten då det gäller kontroll och spårbarhet av importerade livsmedel. Den förstärker även myndigheternas roll då det gäller verifiering av att exportkraven uppfylls vid export av livsmedel till tredjeländer. Fluktuationerna på exportmarknaderna skapar utmaningar både för myndigheterna och för exportnäringen.

Statsrådet har sammanställt en redogörelse om livsmedelssäkerheten och jord- och skogsbruksministeriet en zoonosstrategi för att förbättra livsmedlens säkerhet. De olika myndigheterna i livsmedelskedjan deltar i genomförandet av dessa.

Djurens hälsa och välfärd

Internationellt sett är djursjukdomsläget på mycket hög nivå i Finland. Finland har länge varit fritt från epidemier av allvarliga djursjukdomar som sprids med lätthet. Bekämpning av dessa sjukdomar skulle förbruka mycket resurser och orsaka betydande förluster för primärproduktionen och hela livsmedelskedjan. I Finland förekommer endast några få djursjukdomar som kräver regelbunden medicinering eller vaccinering av djuren. Sjukdomar och kontinuerlig medicinering av djur utgör en risk för livsmedelssäkerheten, har skadlig inverkan på djurens välfärd och minskar gårdarnas lönsamhet.

Den internationella djurhandeln ökar och folk rör sig på områden där djursjukdomar förekommer allmänt, vilket utgör ett hot mot Finlands goda djursjukdomsläge och ökar risken för att djursjukdomar som redan har utrotats i Finland eller som är helt nya kan spridas till landet. Även intresset för exotiska djurslag har ökat, och sjukdomsriskerna för dessa arter är inte helt kända. I och med strukturförändringen kommer djurhållningen i framtiden att koncentreras till allt större enheter och gårdarna specialisera sig på olika produktionskedjan (suggring, multi-site produktion, mellanuppfödning av kalvar). Det uppskattas att dessa förändringar kommer att öka antalet gårdar som håller djuren under deras levnadslopp och därför även risken för att sjukdomar sprids mellan gårdarna. Å andra sidan kan väl planerade flyttningar inom kedjeproduktionen även underlätta riskhanteringen.

Målet är att bevara det nuvarande goda läget. I synnerhet prioriteras förebyggande av lätt spridda och farliga djursjukdomar i Finland och säkerställande av snabb och effektiv bekämpning av eventuella sjukdomsutbrott. Särskilt prioriteras bland annat fågelinfluensa, rabies och afrikansk svinpest. Fågelinfluensa och rabies är allvarliga zoonoser som utgör en kontinuerlig risk, och risken för afrikansk svinpest har ökat tydligt. Då det gäller sjukdomar som ska övervakas strävar vi efter att fortsättningsvis hålla hela landet fritt från i synnerhet de djursjukdomar som hör till följande kategori: BVD hos nötkreatur, PRRS hos svin, Echinococcus multilocularis samt att hålla laxälvarna i norr fria från smitta med G. salaris. Förekomsten av salmonellainfektioner hos produktionsdjur ska hållas under 1 %.

Användningen av antimikrobiella medel vid medicinering av djur och medicinering som utförs av djurägarna själva kommer sannolikt också att öka. Risken för att veterinärmedicinska läkemedel förs in i landet via nätbutiker eller på annat olagligt vis ökar. Näringen kommer att anlita mer utländska konsult- och laboratorietjänster. Användningen av veterinärmedicinska läkemedel ska av veterinärmedicinska orsaker kontrolleras också i fortsättningen, även med tanke på folkhälsan och livsmedelssäkerheten. Målsättningen är att säkerställa att förekomsten av multiresistenta mikrober stannar på samma nivå eller t.o.m. minskar. I och med den nya lagstiftningen effektivteras uppföljningen av användningen av veterinärmedicinska läkemedel på gårdarna vilket förutsätter att de nuvarande uppföljnings- och kontrollsystemen utvecklas.

Djurens välfärd kommer att bli en viktig konkurrensfaktor inom livsmedelsproduktionen och -handeln inom en nära framtid och man ska kunna påvisa djurens välfärd på ett tillförlitligare sätt än tidigare. Utvärderingen av djurens välfärd utvecklas i samarbete med myndigheter och forskare och tillsynen utvecklas utgående från den nya informationen. Även effektiviteten i

åtgärder som vidtas för att främja välfärden och djurskyddsövervakningen ska utvärderas. I och med totalreformen av djurskyddslagen som torde genomföras under planeringsperioden ska djurägarnas eget ansvar öka och tillräckliga medel säkerställas för myndigheterna att ingripa i försummelser i djurhållningen. Effektivitetskraven är ändå en utmaning även då det gäller djurens välfärd.

För att djurens hälsoläge ska hållas på nuvarande höga nivå krävs kontinuerliga utvärderingar av risker och hot, uppdaterad lagstiftning, tillräckliga och rätt inriktade uppföljnings- och kontrollprogram, tillräcklig diagnostisk beredskap samt regelbundet säkerställande av att instruktioner och krisberedskapsplaner är omfattande och att de fungerar. Utvecklingen av djurregistren och säkerställandet av spårbarheten är nära förknippade med den övriga riskhanteringen, och det är även effektiv och rätt inriktad kontroll över export och import av djur och produkter av animaliskt ursprung.

Planeringen av tillsynen befästs ytterligare även i region- och lokalförvaltningen. Tillgången och kvaliteten på veterinärtjänster säkerställs genom vägledning för kommunerna. Utvecklingen av hälsovårdssystem på näringens ansvar för allt fler djurarter stöds med till buds stående medel och även tillgången på hälsovårdstjänster främjas så, att de motsvarar efterfrågan.

Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa

Utvecklingen och förändringarna på världsmarknaden då det gäller livsmedel och råvaror styr kraftigt jordbruks- och livsmedelsproduktionen. Snabba och även stora prisfluktuationer är sannolikt ett bestående fenomen. Priserna på jordbruksprodukter inverkar på produktionens lönsamhet och därför även på efterfrågan på och användningen av foder, gödselmedel och förökningsmaterial som uppfyller kraven och har konstaterats vara säkra. Då lönsamheten minskar, ökar risken för marknadsföring och användning av förnödenheter som är oroande med tanke på livsmedelssäkerheten och miljön.

Växthälsan är fortfarande god i Finland. Den möjliggör en lönande produktion av åker-, grönsaks-, trädgårdsväxter och skog, minskar behovet av växtskyddsmedel, och eventuella hälsorisker och ekonomiska risker för företagare, konsumenter och miljön på grund av skadliga föreningar reduceras. Risken för att nya skadegörare sprids till Finland har ökat, bland annat på grund av den ökade internationella handeln och klimatförändringen. Vid inriktningen av resurser för övervakning av växthälsan används riskvärderingar av specifika växtskadegörare och internationella databaser som EuroPhyT som hjälp för att förutse nya faror. Genom beredskapsplaner inriktade på specifika skadegörare säkerställs att bekämpningsåtgärderna lyckas då växtskadegörare upptäcks. För att förhindra effekterna av dessa växtskadegörare behövs tillräcklig laboratorieanalytik för att kunna göra snabba och effektiva artbestämningar.

Produktionen av bioenergi växer och återvinningen av kommunalt avfall och biprodukter som uppstår i livsmedelskedjan ökar. Som följd skapas nya gödslings- och jordförbättringsprodukter för åkerbruket. Användningen ska vara väl avvägd för att förhindra nedsmutsning av jordmån, grundvatten och livsmedel. Foderråvarornas ursprung kommer även i fortsättningen att inverka på foderhygien och förutsätter att tillsynen aktivt inriktas på de identifierade riskerna. Under planeringsperioden inverkar de strategiska riktlinjerna på gemenskapsnivå och den nya lagstiftningen som är under beredning i EU på övervakningen av förökningsmaterial för jordbruks- och trädgårdsproduktionen och på övervakningen av växthälsan.

Kraven på överensstämmelse då det gäller ansvar för verksamhet och produkter, inklusive förebyggande och bekämpning av farliga växtskadegörare, övergår alltmer till aktörerna. Utvecklingen och tillämpningen av egenkontrollsystem kommer sannolikt att utvidgas till nya kontrollsektorer. En mycket viktig roll som verkställare av författningarna för de olika produktionssektorerna har verksamhetsutövarna, som ansvarar för att produktionen och produkterna uppfyller kraven. Tillsynsmyndigheterna har som uppgift att i enlighet med deras befogenheter se till att författningarna efterföljs och ingriper vid behov i fall av lagstridigheter.

Myndigheterna ska genom exempelvis kommunikation och utbildning medverka till att verksamhetsutövarna har tillräcklig kunskap om de lagstiftade kraven för verksamheten och agerar ansvarsfullt i enlighet med dem.

Man förväntar sig nationellt att den ekologiska produktionen ska öka betydligt. Genom kontrollen av ekologisk jordbruksproduktion säkerställs att de ekologiska produkterna på marknaden verkligen är ekologiska och att företagen inom den ekologiska sektorn iakttar kraven i lagstiftningen. Ett fungerande kontrollsystem främjar för sin del utvecklingsmöjligheterna för den inhemska ekologiska produktionen.

Under planeringsperioden kommer det antagligen att avgöras om gmo-sorter får odlas i Finland. Om odling inleds, förutsätter det att tillsynen och den tillhörande laborativ verksamheten är beredda på att samordna kontrollen av gmo-odling, konventionell odling och ekologisk odling.

Anpassningen till klimatförändringen antas dels förbättra förutsättningarna för den finländska jordbruks- och livsmedelsekonomin och dess hållbarhet, eftersom växtperioden förutspås bli längre och skördarna större. För att fördelarna med ett varmare klimat ska kunna utnyttjas förutsätts ändå att man behärskar de större växtskyddsriskerna. Förädling av växtsorter som är lämpade för förändrade växtförhållanden prioriteras, och stöds även genom att de nuvarande genetiska resurserna bevaras. Miljökonsekvenserna av jordbruksproduktionen, som exempelvis återvinning av näringsämnen, ägnas större uppmärksamhet.

3 STRATEGISKA MÅL OCH ÅTGÄRDER

3.1 Strategiska mål för tillsynen över livsmedelskedjan

De strategiska målen för tillsynen över livsmedelskedjan åren 2014-2020 är:

- Att bevara den höga nivån på livsmedelssäkerheten, djurens hälsa och växthälsan.
- Djurens välfärd förbättras.
- Förutsättningarna för livsmedelsproduktion av hög kvalitet säkerställs och jordbrukets samt livsmedelsekonomin produktionskapacitet förbättras.
- Jord- och skogsbruket samt livsmedelsindustrin anpassar sig på ett hållbart sätt till klimatförändringen.
- Ansvarstagandet inom livsmedelskedjan kan bekräftas.
- Välmående främjas genom trygg kost.

3.2 Myndigheternas strategiska mål för tillsynen över livsmedelskedjan

Evira

Kritiska framgångsfaktorer i Eviras strategi:

- 1) Konsumenterna litar på den finländska livsmedelskedjan och Eviras budskap till konsumenterna framgår tydligt.
- 2) Evira är en proaktiv och tillförlitlig producent av ny kunskap och en god samarbetspartner i nationella och internationella nätverk.
- 3) Risker förutses och analyseras effektivt längs hela livsmedelskedjan.
- 4) Befolkningen och aktörerna i livsmedelskedjan bär sitt ansvar för livsmedlens säkerhet och kvalitet.
- 5) Myndigheternas verksamhet i livsmedelskedjan bygger på öppen dialog och producerar mervärde för konsumenterna och aktörerna inom kedjan.

- 6) Myndighetstillsynen fungerar effektivt och är riskbaserad.
- 7) Krisberedskapen står på hög nivå.
- 8) Näringsfrågor behandlas som en del av livsmedelssäkerheten.
- 9) Eviras personals expertis, engagemang och effektivitet står på hög nivå.

Regionförvaltningsverken (RFV)

Regionförvaltningsverkens strategiska mål är till stora delar gemensamma för flera ansvarsområden. Regionförvaltningsverkens strategidokument 2012-2015 ställer upp följande samhällseliga effektivitetsmål för statens regionförvaltning:

- 1) De grundläggande rättigheterna och rättsskyddet säkerställs;
- 2) Tillgången på basservice tryggas och invånarnas välbefinnande ökar i området;
- 3) Sundheten och säkerheten i boende-, arbets- och livsmiljön förbättras.

Regionförvaltningsverkens målsättningar då det gäller uppgifterna i detta dokument är huvudsakligen anknutna till de kärnprocesser som gäller "Ett välmående samhälle och ett Tryggt samhälle" i regionförvaltningsverkens strategidokument och strategiska resultatavtal. I de strategiska resultatavtalen ställs bland annat följande mål upp för regionförvaltningsverken, och de specificeras ytterligare i de strategiska och operativa resultatavtalen:

- Regionförvaltningsverken övervakar tillgången på miljö- och hälsoskyddets tjänster i regionen och vägleder kommunerna så, att de säkerställer ett tillräckligt antal tjänster
- Regionförvaltningsverken övervakar och utvärderar kommunernas tillsynsplaner för miljö- och hälsoskyddet samt planernas genomförande
- Regionförvaltningsverken styr och övervakar det lokala miljö- och hälsoskyddet
- Regionförvaltningsverken styr livsmedelstillsynen och ser till att tillsynen är standardiserad
- Regionförvaltningsverken har hand om djurskyddsövervakningen inom regionen
- Regionförvaltningsverken ansvarar inom regionen för uppföljning och bekämpning av djursjukdomar som ska bekämpas enligt lag
- Regionförvaltningsverken övervakar tillgången på veterinärtjänster i regionen och vägleder kommunerna så, att de säkerställer att tjänsterna är tillfredsställande enligt veterinärvårdslagen
- Regionförvaltningsverken sammanställer beredskapen och beredskapsplaneringen samt organiseringen av samarbetet inom verksamhetsområdet.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna (NTM-centralerna)

Enligt NTM-centralernas strategi påverkar deras verksamhet regionernas livskraft, näringslivets framgångsfaktorer och befolkningens välmående. Tillsynen över livsmedelskedjan stöder alla dessa tre områden, och i synnerhet befolkningens välmående för vilket ett delområde i strategidokumentet är trygga livsmedel. Följande mål har satts upp för tillsynen:

- Livsmedelskedjans säkerhet garanteras och regionala matsystem samt ekologisk produktion främjas.
- Förädlingen, marknadsföringen och exporten av finländska livsmedel, ekologiska produkter och specialprodukter effektiveras.

Livsmedelssäkerheten är baserad på aktörernas kompetens i livsmedelskedjan och deras ansvar för att livsmedlen och produkterna överensstämmer med bestämmelserna. Genom NTM-centralernas övervakning av produktionsställen och produkter säkerställs att jordbrukets förnödenheter är av god kvalitet, växthälsan förblir god, den ekologiska produktionen är tillförlitlig och produkterna i livsmedelskedjan är spårbara från jord till bord.

Genom effektiv, samordnad, riskbaserad och öppen styrning och övervakning som omfattar samtliga aktörer i kedjan minskas de risker som hotar livsmedelssäkerheten längs hela livsmedelskedjan och förutsättningarna för att producera livsmedel av hög kvalitet förbättras.

Samarbetet mellan den privata och den offentliga verksamheten förbättrar såväl utvecklingen av aktörernas egen verksamhet som kontrollen.

NTM-centralerna främjar livsmedelssektorns konkurrenskraft, fungerande kompetens- och innovationsstrukturer, utvecklingen av ett matsystem som beaktar miljön, hälsosam kost samt försörjningstryggheten. NTM-centralernas åtgärder främjar en tryggad livsmedelsförsörjning. Vid utvecklingen betonas den ekologiska produktionens attraktivitet. Producenter av ekologisk mat och närmat ges en ökad andel av den offentliga upphandlingen genom att man förbättrar och stärker småföretagens och närmatsproducenternas deltagande i konkurrensutsättningar vid offentlig upphandling bl.a. genom att förbättra upphandlingskompetensen och framtagandet av kvalitetskriterier. Utvecklingen av andra regionala matsystem främjas också.

Kommunerna

Kommunerna har egna strategier i vilka även målsättningar och indikatorer för miljö- och hälsoskyddet ingår. Kommunernas strategier finns på kommunernas webbsidor.

Tullen

Tullen är en övergripande lagövervakande serviceorganisation som säkerställer att den internationella varuhandeln går smidigt och bestämmelserna iakttas. Den är även en intern säkerhetsmyndighet. Tullen har bland annat som uppgift att sköta tullövervakningen av varor som förs in i och ut ur landet samt att sköta de laboratorieundersökningar som krävs för tullens uppgifter. Tullen skyddar invånarna och miljön genom att stoppa hot mot hälsan och säkerheten i varutrafiken.

Tullens målsättningar för livsmedelssäkerheten, förutsättningarna för växtproduktion och djurens hälsa och välfärd hänger till största delen ihop med genomförandet av Tullens plan för livsmedelssäkerheten. Livsmedelstillsynen är proaktiv, täckande, riskbaserad och effektiv och har som mål att inga farliga eller oriktiga livsmedel eller material som kommer i kontakt med livsmedel ska komma in på den finländska marknaden. Tulllaboratoriet är ett ackrediterat testningslaboratorium som är godkänt av Evira och ansvarar för den laboratorieanalys som behövs för övervakningen och dess utveckling.

Valvira

Valvira övervakar verksamheten inom social- och hälsovården, alkoholförvaltningen samt miljö- och hälsoskyddet. Valvira beviljar tillstånd inom förvaltningsområdet för social- och hälsovården och vägleder regionförvaltningsverken inom sitt ansvarsområde och har som mål att åstadkomma harmoniserad tillstånds-, väglednings- och kontrollpraxis i hela landet. Den gemensamma strategin för alla verksamhetsområden är att identifiera och förutse riskerna för befolkningens hälsa och välmående och att kanalisera arbetet utgående från dessa. Verksamheten är kundfokuserad, av god kvalitet och effektiv. Verksamhetsutövarna sporras att utveckla egenkontrollen till en effektiv form av kontroll, eftersom livsmedelssäkerheten är baserad på aktörernas kompetens och ansvar för produkternas överensstämmelse. Tillsynen är riskbaserad. Man säkerställer att produkterna är säkra och av god kvalitet genom övervakning av produktions- och lagringsplatser för alkoholdrycker samt produktkontroll av alkoholdrycker.

Tukes

Tukes har som uppgift att övervaka och främja den tekniska säkerheten och överensstämmelsen, konsumentssäkerheten och kemikaliesäkerheten hos produkter, tjänster och produktionssystem samt växtskyddsmedlens säkerhet och kvalitet.

Ändamålet med övervakningen av växtskyddsmedel är enligt Tukes strategi ett tryggt, tillförlitligt och ekologiskt hållbart samhälle. Målet är att det endast ska finnas trygga växtskyddsmedel på marknaden och i tillräckliga mängder för olika användningar, vilket

uppnås genom förebyggande verksamhet som är baserad på öppenhet och synlighet. Ambitionen är en väl koordinerad övervakning av växtskyddsmedel på ett sådant sätt att resultaten av alla olika övervakningar står till de olika tillsynsmyndigheternas förfogande.

3.3 Åtgärder för att uppnå strategiska mål och kritiska framgångsfaktorer åren 2015-2016

Eviras åtgärder för att uppfylla de kritiska framgångsfaktorerna för livsmedelskedjan 2015-2016 beskrivs i tabell 3.3.

Tabell 3.3 Eviras åtgärder för att uppfylla de kritiska framgångsfaktorerna för livsmedelskedjan 2015-2016.

Kritisk framgångsfaktor	Eviras fleråriga åtgärder
1. Konsumenterna litar på den finländska livsmedelskedjan och Eviras budskap till konsumenterna framgår tydligt.	<ul style="list-style-type: none"> • Evira förstärker öppenheten i myndighetsverksamheten och forskningens synlighet.
2. Evira är en proaktiv och tillförlitlig producent av ny kunskap och en god samarbetspartner i nationella och internationella nätverk.	<ul style="list-style-type: none"> • Evira deltar aktivt i internationella nätverk. • Evira implementerar ett vetenskapligt forskningsprogram där målen för internationella forskningsprojekt och de nationella behoven definieras. • Evira samlar och analyserar systematiskt information om tillsynen och laboratorieverksamheten. Evira satsar på epidemiologisk expertis. • Evira säkerställer forskningsmetodernas tillförlitlighet och referenslaboratorieverksamhetens ändamålsenlighet samt främjar tillgången på analytiska och diagnostiska tjänster.
3. Risker prognostiseras och analyseras effektivt längs hela livsmedelskedjan.	<ul style="list-style-type: none"> • Evira följer upp livsmedelssäkerheten internationellt och nationellt, analyserar systematiskt riskerna och planerar åtgärder för att hantera riskerna. • Evira följer upp djursjukdomsläget och resistensen mot antimikrobiella medel internationellt och nationellt, analyserar systematiskt riskerna för djurens hälsa och planerar åtgärder för att kontrollera riskerna. • Evira följer upp situationen avseende växtskadegörare och risker i anknytning till insatsvaror internationellt och nationellt, analyserar systematiskt riskerna och planerar åtgärder för att kontrollera riskerna.
4. Även befolkningen och aktörerna i livsmedelskedjan tar ansvar för livsmedlens säkerhet och kvalitet.	<ul style="list-style-type: none"> • Evira uppmuntrar aktörerna att ta fram kvalitets- och ansvarssystem samt anvisningar för god praxis. • Evira ger begriplig och snabb vägledning för verkställandet av lagstiftningen. • Evira förebygger brottslighet i livsmedelskedjan tillsammans med de andra myndigheterna.
5. Verksamheten hos myndigheterna i livsmedelskedjan bygger på öppen dialog och producerar mervärde för konsumenterna och aktörerna inom kedjan.	<ul style="list-style-type: none"> • Evira gör upp en kundstrategi och arbetar enligt den. • Myndigheterna utvecklar och drar effektivt nytta av register, datasystem och e-tjänster.
6. Myndighetstillsynen fungerar effektivt och är	<p>7. Evira följer upp och förbättrar verksamhetens kostnadseffektivitet. 8. Evira utvecklar tillsyns- och uppföljningsprogram med beaktande av</p>

riskbaserad.	faror och epidemiologiska krav samt ser till att de verkställs. 9. Myndigheterna utvärderar och utvecklar tillsynens effektivitet (inkl. kostnadseffektivitet) och ändamålsenlighet.
10. Krisberedskapen är på hög nivå.	<ul style="list-style-type: none"> • Evira ser till att beredskapsplanerna är omfattande och uppdaterar dem regelbundet.
11. Näringsfrågor behandlas som en del av livsmedelssäkerheten.	<ul style="list-style-type: none"> • Myndigheterna beaktar näringsperspektivet då de utarbetar planer för tillsyn och riskvärdering.
12. Kompetens, engagemang och resultat står på hög nivå hos Eviras personal.	13. Evira utvecklar systematiskt personalens kompetens. 14. Evira gör upp en personalstrategi och handlar enligt den.

Åtgärder som förutsätts av andra myndigheter för att uppnå de strategiska målsättningarna för perioden 2015-2016 finns i bilagorna 1-3. En mera detaljerad beskrivning av de årliga åtgärderna färdigställs före utgången av september månad året innan inspektionen. Beskrivningarna finns på Eviranet.

4 LEDNINGSSYSTEM FÖR TILLSYVEN ÖVER LIVSMEDELSKEDJAN

4.1. Planering av tillsynen över livsmedelskedjan

4.1.1 Allmänna principer

Utgångspunkten för statens mångåriga verksamhets- och ekonomiplanering är att se till att regeringens riktlinjer för ekonomin och verksamheten iaktas inom varje ministeriums verksamhetsområde. Vid verksamhets- och ekonomiplaneringen beaktas förutom målsättningarna även de faktiska uppgifterna och analyserna av dem samt regelbundet genomförda utvärderingar av den faktiska utvecklingen.

Ministerierna och de centrala ämbetsverken planerar och utvärderar effektiviteten och resultaten för verksamheten inom förvaltningsområdet med flera års intervaller. Verksamhets- och ekonomiplaneringen, som i regel görs för en period om fyra år, innehåller bl.a. allmänna verksamhetslinjer och prioriteringar samt de viktigaste målsättningarna för den samhälleliga effektiviteten och resultaten. Planeringen av verksamheten och ekonomin ger grunden för utarbetandet av ramarna för statsfinanserna och den årliga budgeten.

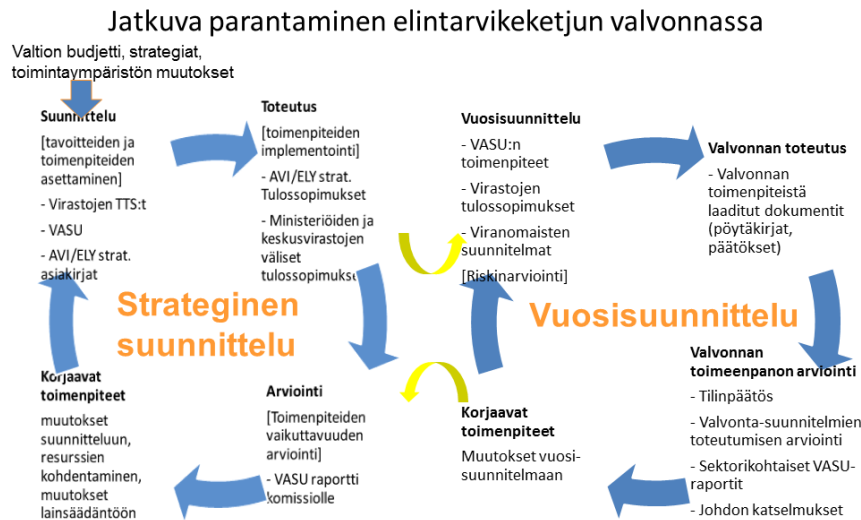
Vid planeringen av tillsynen över livsmedelskedjan beaktas branschens strategier och verksamhets- och ekonomiplaner, statens budget samt resultatavtalet³ mellan JSM och Evira. Resultatavtalet mellan Evira och ministeriet upprättas årligen och man rapporterar regelbundet om dess genomförande och verksamhetens effektivitet.

Hörande av andra myndigheter utarbetar Evira en flerårig nationell plan för tillsynen över hela livsmedelskedjan (VASU) i enlighet med kontrollförordningen. I VASU definieras de strategiska målen för livsmedelssäkerheten, djurens hälsa och välfärd, förutsättningarna för växtproduktion och växthälsa samt de centrala åtgärder som ska vidtas för att uppnå målen. De strategiska målsättningarna baserar sig på förvaltningsområdets, JSM:s och Eviras strategier samt på branschbundna nationella strategier.

³ http://www.evira.fi/portal/fi/evira/esittely/toiminnan_suunnittelu_ja_seuranta/tulosohjaus/

Tillsynens kvalitet och funktionalitet säkerställs vid Evira i samarbete med de andra myndigheterna i livsmedelskedjan genom kedjerevisioner i enlighet med det fleråriga revisionsprogrammet. Tillsynens kvalitet säkerställs även genom verksamhets- och kvalitetssystem samt besök för vägledning och utvärdering.

En rapport över tillsynsplanens genomförande ska överlämnas till kommissionen årligen före utgången av juni (avsnitt 8.3.3).

Schema 4.1.1a. *Modell för fortgående förbättring av tillsynen över livsmedelskedjan*

Schema 4.1.1b. *Årsklocka för VASU-rapporteringen av livsmedelskedjan*

4.1.2 Vägledning för regionförvaltningsmyndigheterna

Evira utarbetar tillsammans med regionförvaltningsverken och NTM-centralerna årligen operativa resultatavtal om utförandet av de uppgifter som styrs av Evira. Avtalen utformas med beaktande av statens budget, regionförvaltningsverkens och NTM-centralernas strategidokument och strategiska resultatavtal med de ministerier som styr dem samt resultatavtalet mellan JSM och Evira. Under resultatförhandlingarna överenskommes om målen och uppgifterna för tillsynen.

NTM-centralernas resultatavtal

I de strategiska resultatavtalen mellan arbets- och näringsministeriet som ansvarar för NTM-centralernas strategiska resultatstyrning och NTM-centralerna följs de uppgifter upp som styrs av Evira med hjälp av en indikator: aktörer inom livsmedelskedjan som uppfyller kraven, andel i %.

Evira, Landsbygdsverket och Tukes ingår ett operativt resultatavtal med NTM-centralerna. Beredningen av NTM-centralernas operativa resultatavtal beskrivs Eviras interna anvisning 11006 "Eviran ja ELY-keskusten välisen tulossopimusprosessin kulku".

Regionförvaltningsverkens resultatavtal

Evira och regionförvaltningsverken bereder följande års operativa resultatavtal under förhandlingsdagarna vår och höst. Under vårens förhandlingsdagar förhandlas om de projekt och prioriteringar som regionförvaltningsverken deltar i utgående från de nationella tillsynsprogrammen och planerna. Under höstens förhandlingsdagar görs en översyn av det innevarande årets resultat och man kommer överens om vilka resurser som ska reserveras för Eviras uppgifter för följande år samt om regionförvaltningsverkens deltagande i projekt och prioriteringar utgående från regionförvaltningsverkens utkast till tillsynsplan. De operativa resultatavtalen undertecknas vid årets början.

4.1.3 Vägledning för de kommunala myndigheterna

Livsmedelstillsynen, tillsynen över djurens hälsa och välbefinnande samt ordnandet av veterinärtjänster sköts i kommunerna som en del av miljö- och hälsoskyddet. Kommunerna har bildat samarbetsområden för miljö- och hälsoskyddet på egen hand, genom samkommuner eller andra avtalsarrangemang. Det finns totalt 64 stycken tillsynsenheter (2014). Till miljö- och hälsoskyddet som kommunerna ordnar hör livsmedels-, hälsoskydds-, tobaks- och konsument säkerhetstillsynen samt ordnandet av veterinärvården.

Samma nämnd eller ett annat organ med flera medlemmar, till exempel samkommunstyrelsen ansvarar för tillsynen över hela miljö- och hälsoskyddet. Nämnden kan vara exempelvis social- och hälsovårdsnämnden, miljönämnden, tekniska nämnden eller vård- och omsorgsnämnden.

Det gemensamma tillsynsprogrammet för miljö- och hälsoskyddet

Evira, Valvira och Tukes utarbetar ett gemensamt riksomfattande program⁴ för tillsynen över miljö- och hälsoskyddet. Avsikten med programmet är att passa ihop de olika centrala ämbetsverkens vägledning för kommunerna. I statsrådets förordning om riksomfattande tillsynsprogram för miljö- och hälsoskyddet föreskrivs om tillsynsprogrammens innehåll. Tillsynsprogrammet är undantagsvis femårigt (det är vanligen fyraårigt) och uppdateras oftast årligen.

⁴ <http://www.valvira.fi/web/sv/publikationer-och-foreskrifter/tillsynsprogram/miljohalsosvard>

De nationella tillsynsprogrammen för de olika sektorerna som innehåller det gemensamma tillsynsprogrammet för miljö- och hälsoskyddet är:

- programmet för livsmedelstillsynen (programmet för livsmedelstillsynen ingår i VASU del I (åtgärder) och i del II beskrivningar av livsmedelstillsynen. I det gemensamma tillsynsprogrammet finns en länk till VASU);
- tillsynsprogrammet för tobakslagen;
- tillsynsprogrammet för hälsoskyddet;
- tillsynsprogrammet för konsumentssäkerheten; och
- programmet för veterinärvården (EHO, ingår i VASU del I)

I det gemensamma tillsynsprogrammet för miljö- och hälsoskyddet avtalas om gemensamma prioriteringar för planeringsperioden. Utgående från tillsynsprogrammet utarbetar tillsynsmyndigheterna för miljö- och hälsoskyddet en tillsynsplan som omfattar hela miljö- och hälsoskyddet.

4.2 Kärnprocesser och underprocesser i livsmedelstillsynskedjan

Kärnprocesserna och underprocesserna i livsmedelstillsynskedjan är:

- 1) Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa
 - Certifiering av utsäde, sortundersökning och handel med utsäde
 - Flyghavre
 - Den nationella växtsortslistan och växtförädlarrätt
 - Gödselproduktion och jordförbättringsmedel
 - Växtskyddsmedel
 - Växtskydd, plantmaterial och skogsodlingsmaterial
 - Ekologisk produktion
 - Genetiskt modifierade insatsvaror och livsmedel
- 2) Djurens hälsa och välfärd
 - Djurens hälsa
 - Märkning och registrering av djur
 - Medicinering av djur
 - Levande djur och andra produkter av animaliskt ursprung än livsmedel i den inre handeln och vid export
 - Djurens välfärd
 - Biprodukter av animaliskt ursprung
 - Kontroll av tvärvillkoren
- 3) Livsmedelssäkerhet
 - Primärproduktion av livsmedel
 - Köttbesiktning
 - Framställning av livsmedel
 - Transport
 - Försäljning och servering av livsmedel
 - Livsmedel av animaliskt ursprung i den inre handeln (tillsyn över första ankomstplatser)
 - Import
 - Export
 - Övervaknings- och uppföljningsprogram för zoonoser
 - Övervaknings- och uppföljningsprogram för kemiska ämnen
 - Foder

Processarbetet pågår fortfarande och ändringar är fortfarande möjliga.

4.3 Säkerställande av kontrollsystemets effektivitet och ändamålsenlighet

4.3.1 Ledning

Uppfyllandet av målsättningarna och kraven för tillsynen över livsmedelskedjan samt tillsynens effektivitet påvisas genom kedjerevisioner och VASU-rapportering. Evira sammanställer data för VASU-rapporten från de olika verksamhetssektorerna, myndigheterna och kunderna samt analyserar och utvärderar uppgifterna. Utgående från rapporten dras slutsatser om hur väl verksamheten har lyckats och om eventuella behov av korrigerande åtgärder. Varje myndighets verksamhets och verksamhetssystem effektivitet och ändamålsenlighet säkerställs därtill genom interna revisioner (8.5.2) och uppföljning av de korrigerande åtgärderna.

Uppföljningssystemet och förfaranden för utförande av korrigerande åtgärder beskrivs för Eviras del i verksamhetshandboken och i anvisningar. För de andra myndigheternas del beskrivs förfarandena i deras egna kvalitetssystem, och anvisningar om saken utvecklas vidare i slutet av planeringsperioden. Tillsynens effektivitet följs upp genom resultatavtalets mätare och mera i detalj i utvärderingsrapporterna för de sektorsbundna tillsynsplanerna.

För att säkerställa tillsynens effektivitet behandlar koordinationsgruppen för tillsynen inom livsmedelskedjan årligen resultaten av rapporteringen och identifierar utvecklingsobjekt som är gemensamma för olika myndigheter och gör utvecklingsförslag till korrigerande åtgärder.

Tillsynens effektivitet och de behöriga myndigheternas verksamhet som helhet utvärderas också vid ministeriernas utvärderingar av ämbetsverkets verksamhet. Dessa görs i regel med fem års mellanrum. Utvärderingen av Livsmedelssäkerhetsverkets verksamhet (JSM 3/2011) och av sektorsforskningsinstitutens samhälleliga effektivitet blev klara år 2011.

Europeiska kommissionens Food and Veterinary Office (FVO) utför allmänna och särskilda revisioner av tillsynen över livsmedelskedjan i medlemsstaterna. Avsikten med granskningarna är att utvärdera om tillsynen uppfyller kraven i gemenskapens lagstiftning och om den genomförs i enlighet med den fleråriga nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan.

FVO utförde senast en allmän revision i Finland år 2009 och en uppföljning av revisionen gjordes år 2012. Observationer och rekommendationer som framkommit vid kommissionens allmänna revision och utvecklings- och andra åtgärder som ska vidtas med anledning av dem beaktas i de sektorsbundna planerna för tillsynen över livsmedelskedjan och genomförandet sköts inom en tidtabell som avtalas med FVO.

Det gemensamma benchmarkingarbetet för EU:s medlemsländer strävar också efter att förbättra tillsynens effektivitet.

4.3.2 Indikatorer och mätare

Effektivitetsindikatorer i statens bokslut för tillsynen över livsmedelskedjan

Hela verksamhetsområdets effektivitet följs upp i samband med ämbetsverkens bokslut med hjälp av effektivitetsindikatorer som ingår i statens budget. Statsrådet rapporterar till riksdagen om resultatutvecklingen i statens bokslutsberättelse. Mätarna av effektiviteten hos tillsynen över livsmedelskedjan beskrivs i tabell 4.3.2.

Tabell 4.3.2a. Nyckelindikatorer och nyckeltal som beskriver utvecklingen av målen för tillsynen över livsmedelskedjan

	2013	2014	2015	2016
	realiserades	uppskattning	mål	mål
1. Djursjukdomar och växtskadegörare				
Djursjukdomar som är farliga eller sprids med lätthet	2	inte alls	inte alls	inte alls
Farliga växtskadegörare, nya permanent	inte alls	inte alls	inte alls	inte alls
2. Zoonoser				
Påvisade livsmedelsburna sjukdomsfall hos människa				
– de vanligaste sjukdomsalstrarna, inhemska	1 839	-3 %	-3 %	+/- 0
– de allvarligaste sjukdomsalstrarna	161	-3 %	-3 %	+/- 0
Förekomst av salmonella				
– i livsmedelsproducerande djur och livsmedel, %	under 1	under 1	under 1	under 1
– i foder för livsmedelsproducerande djur, %	under 0,5	inte alls	inte alls	inte alls
3. Tillsynens effektivitet				
Problem hos livsmedel av animaliskt ursprung som observerats vid kontrollen av främmande ämnen, %	under 0,5	under 0,5	under 0,5	under 0,5
Kontrollobjekt som uppnått de högsta nivåerna (utmärkt och bra) vid OIVA-inspektioner av lokaler, %	82,4	85	88	90
Andel kontrollobjekt som uppfyller kraven, %				
– påskrifter på livsmedelsförpackningar	-	över 97	över 97	över 97
– märkning av produktionsdjur vid EU-inspektioner	54	över 63	över 63	över 65
– produktionsdjurens välfärd vid EU-inspektioner	70	över 80	över 80	över 82
– utsädeshandel	97	över 95	över 95	över 95
– gödselafabrikat	98	över 94	över 94	över 95
– växtskyddsmedel	över 95	över 95	över 95	över 95
– den ekologiska livsmedelskedjan	96	över 95	över 95	över 95
– genetiskt modifierade produkter	100	över 85	över 85	över 85
– foder	99	99	99	99
4. Veterinärvården				

Hjälp av veterinär vid brådskande sjukdomsfall	under 12 h	under 12 h	under 12 h	under 12 h
--	------------	------------	------------	------------

Eviras effektivitetsindikatorer för livsmedelskedjan

Tabell 4.3.2b Eviras effektivitetsindikatorer för livsmedelskedjan

Målsättning	Indikator
Att bevara den höga nivån på livsmedelssäkerheten, djurens hälsa och växthälsan.	<p>Människor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Påvisade livsmedelsburna sjukdomsfall hos människa • Utveckling av resultaten av Oiva-tillsynen <p>Djur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antalet djursjukdomar som är farliga och sprids med lätthet • Hälsovårdsprogrammets omfattning (Naseva och Sikava – täckning %) <p>Växter:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antal nya farliga växtskadegörare permanent
Djurens välfärd förbättras.	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrollobjekt som uppfyller kraven på djurens välfärd (%) <p>Användning av antimikrobiella medel</p>
Att säkerställa förutsättningarna för en livsmedelsproduktion av hög kvalitet och att förbättra livsmedelsekonomins produktionskapacitet.	<ul style="list-style-type: none"> • Kontrollobjekt som uppfyller kraven på jordbrukets insatsvaror (%) • Handeln med växtskyddsmedel • Andelen inhemska livsmedel på marknaden
Den ansvarsfulla verksamheten i livsmedelskedjan är verifierbar.	<ul style="list-style-type: none"> • Antalet godkända nationella kvalitetssystem för livsmedel i Finland • Guider om god praxis och deras räckvidd
Jord- och skogsbruket samt livsmedelsindustrin anpassar sig på ett hållbart sätt till klimatförändringen.	<ul style="list-style-type: none"> • Framgångsrik kontroll av nya faror (företseende, snabb reaktion) => kvalitativ bedömning <p>Halten av mögeltoxiner i inhemska livsmedel</p>
Välståndet främjas genom trygg och närande kost.	<ul style="list-style-type: none"> • Andelen inspektioner av påskrifter på förpackningar (%) där inga betydande brister har konstaterats <p>Intag av tungmetaller och växtskyddsmedel (människor)</p>

Indikatorer och mätare för kärnprocesserna

Alla kärnprocesser har mätare som används för att utvärdera verksamhetens effektivitet och genomslagskraft. Mätarna presenteras i bilaga 4.

Myndigheternas egna mätare

Mätare för regionförvaltningsverkens strategiska resultatavtal

Serviceförmåga och kvalitet

- Klagomål;
- Vägledning och övervakning av miljö- och hälsoskyddet: Utvärdering av kommunernas tillsynsplaner för miljö- och hälsoskyddet (under programperioden) och genomförande av tillsynsplanerna (årligen);
- Urvalsbaserade inspektioner av djurens välfärd och av tvärvillkoren

Prestationer och offentliga nyttigheter

- Klagomål;
- Inspektioner för miljö- och hälsoskyddet;
- Utbildningar för miljö- och hälsoskyddet.

Genomförandegraden av de operativa resultatavtalen mäts genom VASU-rapporteringens nyckeltal.

Mätare för NTM-centralernas strategiska resultatavtal

NTM-centralernas strategiska resultatavtal mäts genom andelen inspekterade aktörer som har iakttagit författningarna. De operativa resultatavtalen mäts genom tillsynsplanernas genomförande i procent.

4.3.3 Kedjerevisioner

Finland ska utföra revisioner av livsmedelstillsynskedjans effektivitet och genomslagskraft som avses i kontrollförordningen. Så kallade kedjerevisioner utförs alltid sektorsvis som helheter. Antalet revisioner ökar ändå inte särskilt mycket jämfört med tidigare år.

Revisionerna utförs med hjälp av utbildade revisorer. Revisorerna kommer från olika myndighetsinstanser i livsmedelskedjan. Evira ansvarar för planeringen och genomförandet av revisionerna.

4.3.4 Ledning av kompetensen

Ledningen av kompetensen längs hela livsmedelstillsynskedjan är baserad på målsättningarna för kompetent personal enligt kontrollförordningen. Personalen vidareutbildas regelbundet och håller sig på så sätt à jour med uppgifterna. I Finland stämmer dessa målsättningar överens med de allmänna kompetenskraven för tjänstemän och riktlinjerna för personal vid offentliga organisationer.

Ordnanande av utbildningar, målsättningar och regelbundenhet

Evira är den viktigaste utbildaren inom livsmedelstillsynskedjan. Evira ordnar 80-100 utbildningar årligen och 1500-2000 personer deltar i utbildningarna, vilket är ungefär hälften av alla myndigheter. Utbildningarna planeras för ett år i taget, och finns samlade i en utbildningskalender som publiceras årligen. Evira har som mål att utbildningarna ska bli mer planmässiga och kundorienterade, genom bland annat fleråriga utbildningsplaner samt utbildningstillfällen med videoförbindelse och/eller videofilmade utbildningstillfällen.

De andra centrala ämbetsverken (Tullen, Valvira, Tukes, Försvarsmakten) ordnar utbildningar för den egna personalen, och de centrala ämbetsverken ordnar även gemensamma utbildningar, bland annat för miljö- och hälsoskyddet. Regionförvaltningsverkens utbildningar för de lokala myndigheterna i regionen utgör en betydande del av utbildningarna i livsmedelssäkerhet.

Myndigheterna längs hela kedjan deltar också aktivt i utbildningsprogrammen "Better Training For Safer Food" som ordnas av EU. Antalet deltagare från Finland har ökat de senaste åren. Principen är att de som deltar i utbildningarna fungerar som utbildare vid de nationella utbildningarna.

Definition av utbildningsbehoven

Antalet utbildningar inom hela livsmedelstillsynskedjan är relativt konstant och tillräckligt med beaktande av både antalet deltagare och utbildningssektoreernas tillgängliga resurser. Kvaliteten på utbildningarna följs upp hela tiden, bland annat genom aktiv uppföljning av responsen.

Utöver responsen inverkar även ändringar i lagstiftningen samt resultaten av revisionerna och tillsynen på utbildningsinnehållet.

Uppföljning av utbildningarna och utvärdering av effektiviteten

Varje myndighet organiserar själv uppföljningen av utbildningarna. Evira använder datasystemet Koulutuspalvelu för att sköta anmälningar till kurser, distribution av utbildningsmaterial och respons. Uppgifterna följs upp och analyseras av enheterna och hela Evira, bland annat vid ledningens genomgång.

Allt utbildningsmaterial finns på extranet-systemet för tillsynen så att myndighetskedjan har tillgång till det. Utvärderingen av effektiviteten i Eviras utbildning görs som självutvärdering i samband med insamlingen av responsen och genom revisioner.

4.3.5 Informationshantering och ledning genom information

Evira vidareutvecklar datainsamlingen av resultaten av tillsynen över livsmedelskedjan. Avsikten med Eviras projekt om ledning genom information är att förbättra den årliga analysen av tillsyns- och undersökningsresultaten och att främja användningen av analysresultaten vid planeringen och ledningen av tillsynen.

Informationsförvaltning och datasystem

Informations- och datasystemen som helhet inom Eviras verksamhetsområde beskrivs enligt arkitekturprinciperna för den offentliga förvaltningen (arbetet är inte färdigt). I helheten ingår utöver information om Eviras egen arkiv-, personal- och ekonomiförvaltning även bland annat information om

- tillsynsmyndigheter och laboratorier;
- tillsynens innehåll och resultat;
- provtagning och undersökningsresultat;
- verksamhetsutövarna och deras egenkontroll;
- vetenskaplig forskning och riskvärdering; samt
- verksamhetsutövarnas och myndigheternas elektroniska ärendehantering.

Eviras elektroniska media är Eviraattori (intranet), Eviranet (tillsynsmyndigheternas skyddade nättjänst, extranet) och Evira.fi som är Eviras officiella webbplats. Evira använder därtill en elektronisk utbildningstjänst och ett system för åtkomstkontroll (IAM) för hantering av åtkomsträttigheter till de olika systemen.

Så kallade substansdatasystem skapas och utvecklas aktivt. De viktigaste datasystemen och utvecklingen av dem beskrivs här i korthet. I VASU del II finns detaljerad information i samband med beskrivningarna av varje sektor om de register och system som används inom sektorn i fråga.

Eviras system för laboratorie- och tillsynsuppgifter, ELMO

Eviras laboratorie- och tillsynsdatasystem ELMO används systematiskt av alla verksamhetsenheter för att lagra och hantera Eviras laboratorieresultat. Evira undersöker största delen av proverna som gäller övervakning av djursjukdomar. Uppgifterna om dessa prover och undersökningsresultaten lagras i ELMO. På samma sätt görs en stor del av

laboratorieundersökningarna vid Evira då det gäller förutsättningar för växtproduktion och växtskydd, och uppgifterna lagras i ELMO.

I systemet tas bit för bit även de tillsynsuppgifter med som Evira ansvarar för. Färdiga delar är tillsynen över utsäde, ekologisk produktion, foder, gödselmedel, växtskydd samt handelsnormer för växter.

Laboratorieregistret

Prover som tas i samband med tillsynen över livsmedel, foder, gödselmedel och djursjukdomar analyseras i Eviras laboratorium och även i lokala laboratorier som är godkända för ändamålet. Även företagarnas prover för egenkontrollen analyseras i huvudsak i lokala laboratorier. Evira för register över myndighetslaboratorier och laboratorier för egenkontroll som är godkända med stöd av livsmedelslagen, foderlagen, lagen om gödselmedel, lagen om djursjukdomar och hälsoskyddslagen.

Hantering av uppgifter som gäller myndigheterna

Uppgifter om myndigheterna i livsmedelstillsynskedjan (bemyndiganden, kompetens etc.) administreras med systemet VYR/PIHA. Uppgifterna för tillsynsmyndigheterna inom miljö- och hälsoskyddet (liksom kommunerna och regionförvaltningsverken) administreras genom hanteringssystemet för uppgifter om tillsynsenheter inom miljö- och hälsoskyddet VYHA. I VYHA lagras bland annat kontaktuppgifter och uppgifter om personal och kommuner som hör till tillsynsenheten.

Elektronisk ärendehantering

Evira har planerat ett projekt för elektronisk ärendehantering där riktlinjerna för arkitekturen, målsättningarna och kriterierna definieras utgående från kundanalys så, att användargränssnittet är enhetligt och användarvänligt för kunderna. Det planeras preliminärt att projektet ska bli färdigt före utgången av år 2018.

Vid utredning och uppföljning av matförgiftningar används det gemensamma systemet med THL, RYMY, och vid zoonosövervakningen används systemet Patogenix som laboratorierna använder för att sända uppgifter till Evira. Den elektroniska ärendehantering för företagare inom primärproduktionen utvecklas genom samarbete inom hela förvaltningsområdet, och i det s.k. YLLI-projektet bereds elektroniska tjänster för företag som omfattas av tillsynen över miljö- och hälsoskyddet för de tillstånd och anmälningar som tillsynen kräver (på webbplatsen Yrityssuomi.fi). Därtill använder växtskyddet redan verktyg för elektronisk ärendehantering.

Datasystem för förutsättningar för växtproduktion och växthälsa

Vid tillsynen över förutsättningar för växtproduktion och växthälsa som helhet används i regel datasystemet ELMO. Vid övervakningen av produktionen av och handeln med skogsodlingsmaterial används datasystemet MEVI som är baserat på elektronisk ärendehantering, med vilket kunderna kan anmäla insamling av utsäde, skaffa stambevis och anmäla utsädes- och plantpartier som marknadsförs i andra EU-länder. För att bevilja sundhetscertifikat som krävs för internationell handel med växter och växtprodukter samt för statistikföring av exporten används datasystemet TETO som är baserat på elektronisk ärendehantering.

Register och datasystem som används vid tillsynen över djurens hälsa och välfärd

Datasystemen som används vid tillsynen över djurens hälsa och välfärd samt utvecklingen av program beskrivs ingående i EHO (bilaga 5). De största utvecklingsprojekten är:

- Genomförande av programmet Elvi som ersätter Elite (det gamla datasystemet för veterinärvården) och programmet Elvis som används för djurens välfärd; samt
- Utveckling av djurdatasystemet som ska förbättra den elektroniska ärendehantering och hanteringen av uppgifterna om djuren med tanke på tillsynen.

Andra datasystem och register som tillsynen över djurens hälsa och välfärd stödjer sig på är:

- Traces (Trade Control and Expert System): Ett datasystem för spårning och övervakning av levande djur och produkter av animaliskt ursprung som upprätthålls av Europeiska kommissionen;
- Kartturi: Ett system som används vid bekämpning av djursjukdomar som sprids med lätthet. Systemet används gemensamt med Mavi.
- Programmet för ID-övervakning;
- Nötkreatursregistret;
- Djurförmedlarregistret;
- Registret över djurtransportörer
- Djurhållarregistret;
- Registret över djurhållningsförbud som upprätthålls av rättsskyddscentralen;
- Vaccinationsregistret; och
- Veterinärregistret.

Datasystem för livsmedelssäkerheten

Tillsynsuppgifterna för livsmedelssäkerheten samlas i det centraliserade datasystemet för tillsynen KUTI, som har skapats för kommuntillsynen till att fungera i samband med datasystemet YHTI för det övriga miljö- och hälsoskyddet i samarbete med Valvira och Tukes. KUTI innehåller ett register över tillsynsobjekt och myndighetstillsynens uppgifter inklusive offentliggörandet av tillsynsuppgifterna, dvs. Oivahymy. Delarna om kommunernas tillsynsobjekt vad gäller livsmedelslokaler och kommunernas tillsynsdata (med undantag av provtagning och undersökning av prover) är klara. Även de uppgifter om livsmedelstillsynen som verkställts av Evira flyttas till KUTI från ELMO. I projektet har även aktörernas elektroniska ärendehantering om livsmedel för särskilda näringsändamål och näringsmässig komplettering införts.

Det är meningen att systemets centrala delar ska bli klara före utgången av år 2015.

Utvecklingsprojekten är:

- Livsmedelstillsynens register över primärproduktionsställen och tillsynsuppgifterna om primärproduktionen (KUTI 1b);
- Insamlingen av provtagnings- och undersökningsdata av livsmedelstillsynen blir elektronisk (KUTI 2b);
- Eviras uppgifter om livsmedelstillsynen samt rapportering från KUTI-systemet (KUTI 3/ELMO);
- Regionförvaltningsverkens, Valviras och försvarsmaktens insamling av data om livsmedelstillsynen blir elektronisk (KUTI 4);
- Utarbetande av Oiva-rapporterna för livsmedelstillsynen från KUTI (KUTI 5);
- Utvärdering av inspektionsfrekvens enligt riskkriterier med stöd av datasystemen (KUTI 6);
- Datainsamlingen som gäller tillsynsmyndigheterna blir elektronisk (KUTI 7/VYHA);
- Överföring av data om anläggningar inom livsmedelssektorn till Traces (KUTI/Traces);
- Planering och genomförande av det riksomfattande användargränssnittet KUTI/YHTI;
- RASFF;
- Traces; och
- Infosan.

4.3.6 Hantering av kundrelationer och kundrespons

Effektivitet i Eviras verksamhet uppnås i samarbete med kunder och intressenter.

Verksamhetens effektivitet utvärderas också genom enkäter om kundtillfredsställelse och

förtroendeundersökningar. Vid Evira görs undersökningarna per treårsperioder. Kundrespons samlas också in regelbundet. Responsen behandlas vid ledningens genomgångar.

Öppenhet och aktivitet vid samarbetet med intressenterna eftersträvas i Eviras strategi; Evira är en tillförlitlig partner i livsmedelskedjan. Strategin innehåller många åtgärder för att främja hanteringen av Eviras kundrelationer. Evira drar upp riktlinjer för hantering av kundrelationerna för att genomföra strategin.

5 RESURSER FÖR LIVSMEDELSTILLSYNSKEDJAN

Alla behöriga myndigheter ansvarar för säkerställandet av de materiella resurserna för kontrollerna (tillräckliga lokaler, redskap och anordningar finns till förfogande). De materiella resurserna utvärderas årligen genom revisioner och ledningens genomgång för varje myndighet.

Varje myndighetsinstans ansvarar för ärenden som har att göra med organiseringen av den egna personalens arbete och dess kompetens. Personalresurserna för central- och regionalförvaltningen (ramar för årsverken) ges i samband med VEP- och budgetberedningen på lokal nivå i samband med kommunernas egen beredning.

Tillsynen över livsmedelskedjan och laboratorieverksamheten har årligen cirka 1 450 årsverken till sitt förfogande (tabell 5a och 5b).

Tabell 5a. Resurser för tillsynen över livsmedelskedjan per verksamhetsdel (inkluderar kontroller utanför livsmedelskedjan som ingår i VASU, som skogsodlingsmaterial, vilt levande djur och hobbydjur)

	Årsverken till förfogande	Uppskattning av ekonomiska resurser (1 årsverke = 70000 €)
Ministerier totalt	55	3850000
Jord- och skogsbruksministeriet	53	
Social- och hälsovårdsministeriet	2	
Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa totalt	231	16170000
Evira*	110	
NTM-centralerna	45	
Kommunerna	5	
Tullen	15	
Tukes	20	
Åland	1	
Övriga instanser som utför myndighetsuppgifter**	35	
Djurens hälsa och välfärd totalt	183	12810000
Evira	74	
Regionförvaltningsverken	40	
NTM-centralerna	7	
Kommunerna***	60	
Tullen	1	

Åland	1	
Livsmedelssäkerheten totalt	597	41790000
Evira*	223	
Regionförvaltningsverken	17	
Kommunerna	280	
Tullen	60	
Valvira	1	
Försvarsmakten	3	
Åland	3	
Övriga instanser som utför myndighetsuppgifter***	10	
Tillsyn totalt	1066	74620000

* Undersökning ingår

**Behöriga inspektörer och provtagare ingår

***Utöver myndighetsuppgifter i anknytning till produktionsdjur utför kommunalveterinärerna även myndighetsuppgifter då det gäller sällskaps- och hobbydjur samt vilt levande djur.

****Livsmedelshygieniska kompetenstestare och förordnade gränsveterinärer ingår

Tabell 5b. Resurser för laboratorieverksamheten i livsmedelskedjan per verksamhetshelhet.

	Årsverken till förfogande	Uppskattning av ekonomiska resurser (1 årsverke = 70000 €)
Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa totalt	80	5600000
Evira	80	
Djurens hälsa och välfärd totalt	155	10850000
Evira	155	
Livsmedelssäkerheten totalt	145	10150000
Evira	90	
Tullen	25	
Privata och kommunala laboratorier	30	
Laboratorieverksamhet totalt	380	26600000

Vad gäller den offentliga ekonomins resurser planeras betydande produktivetsmål och minskningar av driftsutgifterna för åren 2015-2018. De minskade anslagen inverkar även på Eviras resurser och verksamheten ska justeras kraftigt till att motsvara de resurser som finns till förfogande för de kommande åren.

Även den regionala förvaltningens driftsutgifter sjunker som helhet. Till planen för regionförvaltningsverkens resurser lades ändå ett litet tillägg för djurskydds- och livsmedelssäkerhetsuppgifter för att korrigera tidigare produktivetsavdrag för uppgifter inom JSM:s förvaltningsområde. I relation till de kontinuerligt stigande lagstadgade uppgifterna är resurserna ändå fortfarande för få även vid regionförvaltningsverken.

Trycket på att sänka anslagen för personal vid NTM-centralerna under planeringsperioden är betydande. Det här innebär i praktiken att det finns mindre personal än tidigare till förfogande för alla uppgifter vid NTM-centralerna. Evira har skridit till åtgärder för att säkerställa att de uppgifter som styrs av Evira kommer att skötas ändamålsenligt. Man har delat in tillsynen i teman på så vis, att övervakning endast sker vart tredje år inom några tillsynssektorer. Det finns därigenom fler resurser till förfogande för tillsynen. Detta effektiverar användningen av resurserna. Även koncentreringen av uppgifterna mellan NTM-centralerna utreds.

Kommunerna har klart färre resurser för livsmedelstillsyn än behovet och de räcker inte till för en tillsyn baserad på riskkriterier. Kommunerna har ändå klarat av specialsituationerna väl. Då det gäller övervakningen av djurens hälsa och välfärd har kommunernas resurser förbättrats märkbart under de senaste åren, då nya tjänster för tillsynsveterinärer har kunnat inrättas för samarbetsområdena med hjälp av anslag i veterinärvårdslagen. Även rekryteringen av veterinärer till kommunerna har underlättats jämfört med tidigare år.

Personalens antal och kompetens följs upp genom årsrapportering och revisioner. Resurserna diskuteras vid de årliga förhandlingarna om resultatavtalen på alla nivåer av förvaltningen.

Bilagor

Bilaga 1. Förutsättningar för växtproduktion och åtgärder för växthälsan 2015-2016

Underprocesser för förutsättningar för växtproduktion och växthälsa	Åtgärder/prioriteringar		Myndigheter som åtgärden gäller är märkta med ett kryss (X)									
	2015	2016	Regionförvaltnings-verken	NTM-centralerna	Kommunerna	Kommunal-veterinärerna	Tullen	Valvira	Tukes	Försvars-makten	Evira	
Certifiering av utsäde, sortundersökning och handel med utsäde	Registret över näringsidkare förs över till Elmo	Registret över näringsidkare förs över till Elmo		x								x
	Information om certifierat utsäde även vid NTM-centralerna utgående från Eviras material.	Information om certifierat utsäde även vid NTM-centralerna utgående från Eviras material.		x								x
Flyghavre	Kontroll av kraftigt kontaminerade utrymmen i juni före besprutning, så att rätta medel används till bekämpningen vid rätt tidpunkt, Eviras inspektioner är mera inriktade på vägledning, rådgivning och tutoring	Kontroll av kraftigt kontaminerade utrymmen i juni före besprutning, så att rätta medel används till bekämpningen vid rätt tidpunkt, Eviras inspektioner är mera inriktade på vägledning, rådgivning och tutoring		x	x							x
Gödselafabrikat		Verkställande av EU:s reform av lagstiftningen		x								x

		om gödselmedel										
Växtskyddsmedel	Utveckling av den riskbaserade tillsynen, tillsynens effektivitet och utvärdering av dem samt ökat samarbete med de andra tillsynsmyndigheterna enligt responsen från FVO:s revisioner.	Utveckling av den riskbaserade tillsynen, tillsynens effektivitet och utvärdering av dem samt ökat samarbete med de andra tillsynsmyndigheterna enligt responsen från FVO:s revisioner.		x				x		x		x
	Tukes tillsynsfall läggs in i Eviranet	Tukes tillsynsfall läggs in i Eviranet							x			
Växthälsa, plantmaterial och skogsodlingsmaterial	Repetition av de lagstadgade skyldigheterna för företagen vid tillsynsobjekten.	Repetition av de lagstadgade skyldigheterna för företagen vid tillsynsobjekten.		x				x				x
	Systematisk observation och iakttagande av ändringarna i verksamhetsmiljön då det gäller tillsyn, kommunikation och utveckling av datasystem	Systematisk observation och iakttagande av ändringarna i verksamhetsmiljön då det gäller tillsyn, kommunikation och utveckling av datasystem	x					x				x
	Inspektioner av makroorganismer utökas till att gälla hela landet	Inspektioner av makroorganismer utökas till att gälla hela landet		x								x

Inspektioner av växthusproduktion även på sallats- och örtodlingar	Inspektioner av växthusproduktion även på sallats- och örtodlingar		x								x
Importinspektioner av andra varor än de som införs med sundhetscertifikat	Importinspektioner av andra varor än de som införs med sundhetscertifikat		x				x				x
Tillsynen över nätbutiker inleds.	Tillsynen över nätbutiker inleds.										x
Utredning av grunderna för registrering av klonkombinationer som utvecklas för vävnadsodling samt ändringar som bör göras i MEVI-systemet för att registrering och uppföljning av produktionsmängderna ska kunna utföras.	Utredning av grunderna för registrering av klonkombinationer som utvecklas för vävnadsodling samt ändringar som bör göras i MEVI-systemet för att registrering och uppföljning av produktionsmängderna ska kunna utföras.										x
Resultaten från Metlas projekt om användningsområden för skogsodlingsmaterial (Metsänviljelyaineiston käyttöalueiden määrittely) verkställs i samarbete med Metla, JSM och företagare inom branschen.	Resultaten från Metlas projekt om användningsområden för skogsodlingsmaterial (Metsänviljelyaineiston käyttöalueiden määrittely) verkställs i samarbete med Metla, JSM och företagare inom branschen.										x

Ekologisk produktion	Marknadskontroll av ekologiska produkter, dvs. kontroll av äktheten hos de ekologiska produkterna på marknaden	Marknadskontroll av ekologiska produkter, dvs. kontroll av äktheten hos de ekologiska produkterna på marknaden	x	x	x		x	x			x
Genetiskt modifierade insatsvaror och livsmedel											x

Bilaga 2. Prioriteringar för djurens hälsa och välfärd 2015–2016

Underprocesser för djurens hälsa och välfärd	Prioriteringar för tillsynen som ska ingå i tillsynsplanerna	2015			2016		
		Evira	RFV	Kommun	Evira	RFV	Kommun
Gemensamma	Genomförande av utvärderings- och vägledningsbesök för veterinärvården	x	x			x	
	Säkerställande av kommunernas veterinärjour i enlighet med kraven i veterinärvårdslagen		x	x			
	Verkställande av ändringarna i den nationella förordningen om stödövervakning	x	x		x	x	
	Elvi (före detta Elite) tas i bruk	x	x	x	x	x	x
Djurens hälsa	Genomförande av den reformerade lagen om djursjukdomar	x	x	x	x	x	x
	Effektivisering av övervakningen av registreringen av djurhållare och djurhållningsplatser	x	x	x			
	Genomförande av EU:s förordning om sällskapsdjur på den inre marknaden	x	x	x			
	Genomförande av EU-lagen om djursjukdomar				x		
Medicinering av djur	Genomförande av den reformerade lagstiftningen om medicinering av djur och om överlåtelse av veterinärmedicinska läkemedel	x	x	x	x	x	x
Djurens välfärd	Genomförande av rådets förordning om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning och slakt	x	x	x			
	Genomförande av den reformerade djurskyddslagen	x			x	x	x
	Genomförande av EU-lagen om djurens välfärd				x		
Biprodukter av	Genomförande av den nya lagen om biprodukter	x	x	x			

animaliskt ursprung	Genomförande av den omfattande och riskbaserade planen för kontroll av biprodukter	x	x	x	x	x	x
------------------------	---	---	---	---	---	---	---

Bilaga 3. Åtgärder för livsmedelssäkerheten 2015-2016

Underprocesser för livsmedelssäkerheten	Åtgärder/prioriteringar		Myndigheter som åtgärden gäller är märkta med ett kryss (X)									
	2015	2016	RFV	NTM-centralerna	Kommunerna	Kommunalveterinärerna	Tullen	Valvira	Tukes	Försvarsmakten	Evira	
Primärproduktion av livsmedel	Övervakning av tvärvillkoren både på gårdar med växtproduktion och på gårdar inriktade på köttproduktion	Övervakning av tvärvillkoren både på gårdar med växtproduktion och på gårdar inriktade på köttproduktion	x	x								x
Köttbesiktning	Aktörernas åtgärder en del av Oiva		x (renar)									x
Framställning av livsmedel	Oiva tas i bruk	Harmonisering av livsmedelstillsynen efter att Oiva tagits i bruk	x		x					x		x
	Projekt om spårbarhetskontroll	Projekt om receptkontroll	x		x					x		x
		Projekt om patogener i livsmedel	x		x							x
Transport	Oiva tas i bruk	Harmonisering av livsmedelstillsynen efter att Oiva tagits i bruk	x		x							x
Försäljning och servering av livsmedel	Harmonisering av livsmedelstillsynen efter att Oiva tagits i bruk	Harmonisering av livsmedelstillsynen efter att Oiva tagits i bruk	x		x					x		x
	Projekt om spårbarhetskontroll	Projekt om patogener i livsmedel	x		x					x		x

	Projekt om patogener i livsmedel											
	Inledande av uppföljning av resistens mot antimikrobiella medel i kött i detaljhandeln											x
Den inre marknaden	Projekt om spårbarhetskontroll				x		x					x
Export	Projekt om spårbarhetskontroll											x
	Utveckling av system för exportkontroll				x							
Import	Projekt om spårbarhetskontroll						x					x
Verksamhet inom området för material som kommer i kontakt med livsmedel												x
Foderkontroll	Foderkontrollen enligt tvärvillkoren utvidgas till gårdar med växtproduktion	Foderkontrollen enligt tvärvillkoren utvidgas till gårdar med växtproduktion		x								x

Bilaga 4. Indikatorer och mätare av kärnprocesserna

Mätarna och målsättningarna för dem är utkast som kan ändras och kompletteras under planeringsperioden.

Förutsättningar för växtproduktion och växthälsa

1. Indikator för den samhälleliga effektiviteten	
Indikator (siffran hänför till målsättningarna för Eviras strategi)	Mål för indikatorn
1.5. Antal nya farliga växtskadegörare permanent	inte alls
3.1. Kontrollobjekt som uppfyller kraven för jordbrukets insatsvaror	Följ antalet, inget mål
3.2. Mängder använda växtskyddsmedel	Följ antalet, inget mål
3.3. Inhemsk andel i livsmedel på marknaden	Följ antalet, inget mål
2. Mätare av underprocesser för förutsättningarna för växtproduktion och växthälsan	
2.1. Växthälsa och plantmaterial	
2.1.1 Växthälsa och plantmaterial	
<i>Effektivitetsindikatorer</i>	<i>Mål</i>
IND1. Antal nya farliga växtskadegörare permanent (se punkt 1)	inte alls
IND2. Andel aktörer som iakttagit författningarna	100 %
IND3. Andel importpartier som uppfyllde bestämmelserna, %	100 %
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>
MIT1. Genomförande av tillsynsplanen, %	100
MIT2. Prestationens pris	Kompletteras senare.
MIT3. Ledtid för laboratorieanalys av potatis, dygn	Kompletteras senare.
2.1.2 Skogsodlingsmaterial	
<i>Effektivitetsindikatorer</i>	<i>Mål</i>
IND1. Andel aktörer som iakttagit författningarna	100
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>

MIT1. Genomförande av tillsynsplanen, %	100
MIT2. Prestationens pris, €	Kompletteras senare.
2.3 Tillsyn över gödselfabrikat	
<i>Effektivitetsindikatorer</i>	<i>Mål</i>
IND1. Andel aktörer som iakttagit författningarna, %	100
IND2. Andel partier som uppfyllde bestämmelserna, %	Kompletteras senare.
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>
MIT1. Genomförande av tillsynsplanen, %	100
MIT2. Prestationens pris	Kompletteras senare.
2.4 Utsädeskontroll	
2.4.1 Certifiering av utsäde	
<i>Effektivitetsindikatorer</i>	<i>Mål</i>
IND1. Andel yta som ratats vid odlingsinspektioner, %	1-5 %
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>
MIT1. Ledtid för laboratorieanalys, dygn	Kompletteras senare.
MIT2. Kostnadsmotsvarighet, %	Kompletteras senare.
2.4.2 Sortprovning	
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>
MIT1. Prestationens pris, €	Kompletteras senare.
2.4.3 Marknadskontroll av utsädeshandeln	
<i>Effektivitetsindikatorer</i>	<i>Mål</i>
IND2. Andel aktörer som iakttagit författningarna, %	Kompletteras senare.
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>
MIT1. Genomförande av tillsynsplanen, %	100
MIT2. Prestationens pris	Kompletteras senare.
2.5 Kontroll av flyghavre	

<i>Effektivitetsindikatorer</i>	<i>Mål</i>
IND1. Svårt kontaminerad åkerareal,	
- % av åkerarealen	under 0,35
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>
MIT1. Genomförande av tillsynsplanen, %	100
MIT2. Prestationens pris	Kompletteras senare.
2.6 Övervakning av användningen av växtskyddsmedel	
<i>Effektivitetsindikatorer</i>	<i>Mål</i>
IND1. Andel aktörer som iakttagit författningarna, %	Kompletteras senare.
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>
MIT1. Genomförande av tillsynsplanen, %	100
MIT2. Prestationens pris, €	Kompletteras senare.
2.7 Övervakning av ekologisk produktion	
<i>Effektivitetsindikatorer</i>	<i>Mål</i>
IND1 Andel aktörer som uppfyllde kraven, %	100
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>
MIT1 Inspektionsbesluten levereras inom utsatt tid, %	100
MIT2 Prestationens kostnad, €	Kompletteras senare.

Djurens hälsa och välfärd

1. Indikator för den samhälleliga effektiviteten (= effektivitetsindikatorer för Eviras strategi)	
Indikator (siffran hänför till målsättningarna för Eviras strategi)	Mål för indikatorn
1.3 Djur: Antal fall av farliga djursjukdomar som sprids med lätthet	<1
1.4 Hälsovårdsprogrammets omfattning	
2.1 Kontrollobjekt som uppfyller kraven på djurens välfärd (%)	
2.2 Mängderna använda antimikrobiella medel	Kompletteras senare.

2. Mätare av underprocesserna för djurens hälsa och välfärd	
2.1 Djurens hälsa	
<i>Effektivitetsindikatorer</i>	<i>Mål</i>
IND1. Antal fall av farliga djursjukdomar, st.	<1
IND2. Antal fall av djursjukdomar som sprids med lätthet, st.	<1
IND3. Antal fall av djursjukdomar som ska övervakas, st. (djurhållningsplatser, sjukdomsutbrott bland vilda djur/enstaka djur)	
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>
MIT1. Genomförande av tillsynsplanen, %	100
MIT2. Antal misstänkta fall av djursjukdomar som ska bekämpas	Kompletteras senare.
MIT3. Genomförande av uppföljningsplanen (Lag om djursjukdomar 18 §)	100
2.2 Övervakning av märkning och registrering av djur	
<i>Effektivitetsindikatorer</i>	<i>Mål</i>
IND1. Andelen gårdar som iakttagit författningarna enligt den grundläggande övervakningen, %	65
IND2. Gårdar där allvarliga brister har upptäckts enligt den grundläggande övervakningen, %	Kompletteras senare.
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>
MIT1. Genomförande av tillsynsplanen, %	100
MIT2. Prestationens pris, €	Kompletteras senare.
2.3 Medicinering av djur	
<i>Effektivitetsindikatorer</i>	<i>Mål</i>
IND1. Andel inspekterade aktörer som iakttagit författningarna	Kompletteras senare.
IND2. Allvarliga brister hos de inspekterade, %	Kompletteras senare.
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>
MIT1. Kostnad för den planmässiga tillsynen vid regionförvaltningsverken	Kompletteras senare.

S1. Inspektionernas omfattning, %	3-4, uppföljningsmätare
2.3 Levande djur och andra produkter av animaliskt ursprung än livsmedel i den inre handeln och export	
<i>Effektivitetsindikatorer</i>	<i>Mål</i>
IND. Reklamationer och olaglig utförelse av djur och produkter på den inre marknaden, st.	Kompletteras senare.
IND2. Antal partier som har införts i strid med importbestämmelserna för den inre marknaden, st.	Kompletteras senare.
IND3. Antal partier som införts från tredjeländer, där brister har konstaterats vid gränsbevakningen	Kompletteras senare.
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>
S1. Omfattning av inspektioner av importpartier av levande djur på den inre marknaden	Uppföljningsmätare
2.4 Djurens välfärd	
<i>Effektivitetsindikatorer</i>	<i>Mål</i>
IND2. Andel aktörer som iakttagit författningarna, %	Kompletteras senare.
IND2. Allvarliga försummelser, %	Kompletteras senare.
IND3. Andel aktörer som iakttagit bestämmelserna om djurtransporter, %	Kompletteras senare.
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>
MIT1. Genomförande av kontrollplanen på gårdsnivå, %	100 %
MIT2. Genomförande av kontrollplanen vid djurtransporter, %	2-4 % av de kommersiella transporterna
MIT3. Antal inspektioner baserade på misstanke, st.	Kompletteras senare.
MIT4. Prestationens pris	Kompletteras senare.
S1. De urvalsbaserade inspektionernas omfattning enligt kontrollplanen, %	Uppföljningsindikator
2.5 Biprodukter av animaliskt ursprung	
<i>Effektivitetsindikatorer</i>	<i>Mål</i>
IND1. Andel aktörer som iakttagit författningarna, %	Kompletteras senare.
IND2. Allvarliga brister vid kontrollen av anläggningar, %	Kompletteras senare.
IND3. Antal partier av biprodukter som införts från tredjeländer, där brister har konstaterats vid gränsbevakningen	Kompletteras senare.

<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>
MIT1. Genomförande av kontrollplanen, %	100
MIT2 Inspektionsbesökets pris	Kompletteras senare.
S1. Inspektionernas omfattning, %	Uppföljningsindikator
S2. Omfattning av inspektioner av importerade partier av biprodukter på den inre marknaden	Uppföljningsindikator
2.6 Kontroll av tvärvillkoren	
<i>Effektivitetsindikatorer</i>	<i>Mål</i>
IND1. Gårdar där minskning av stöden har föreslagits utifrån urvalsbaserade inspektioner, st.	Kompletteras senare.
IND2. Gårdar där minskning av stöden har föreslagits utifrån urvalsbaserade inspektioner, %	Kompletteras senare.
IND3. Totalt antal utvidgade kontroller, st.	Kompletteras senare.
IND4. Gårdar där minskning av stöden har föreslagits utifrån utvidgade kontroller, st.	Kompletteras senare.
<i>Mätare av effektivitet och kvalitet</i>	<i>Mål</i>
MIT1. Genomförande av grundurvalets kontrollplan inom utsatt tid i %	Kompletteras senare.
MIT2 Färdigställande av Eviras kontrollanvisningar	Årligen före utgången av 1.3.

Livsmedelssäkerhet

Livsmedel	
Indikator/mätare	Mål för indikatorn/mätaren
1. Tillsynens effektivitet	
Påvisade livsmedelsburna sjukdomsfall hos människa	Gränsvärde, fall/100000 invånare
- EHEC	0,6
- Listeria	1,3
- Salmonella	6,0
- Yersinia	10,0
- Campylobacter	13,4

Halten av mögeltoxiner i inhemska livsmedel och foder	Följs upp, ingen målsättning	
Resultatutveckling för Oiva-inspektionerna	Antal aktörer som hör till Oiva-systemet 2014 98 %, 2015 88 %, 2016 100 %	De två bästa vitsordens andel (utmärkt och bra) 2014 85 %, 2015 88 %, 2016 90 %
Förbättring av verksamheten i och med Oiva-inspektionerna	100 % av de aktörer som fick vitsordet C fick A eller B i följande kontroll 100 % av de aktörer som fick vitsordet D fick A eller B i följande kontroll	
Andelen kontroller av påskrifter på förpackningar (%) där inga betydande brister konstaterats	85 % av aktörerna iakttar bestämmelserna (har fått vitsordet A eller B för påskrifter på förpackningar)	
Antal tvångsmedel	98 % av aktörerna iakttar bestämmelserna.	
2. Kontrollens effektivitet och kvalitet		
Spridning av resultaten av Oiva-inspektionerna mellan kontrollenheterna	Målet fastställs efter att resultaten från de två första åren finns att tillgå.	
Inspektionernas omfattning (livsmedelslokaler)	Målet fastställs senare per objektskategori.	
Antalet utförda inspektioner i relation till den riskbaserade inspektionsplanen, %	En kontrollplan som gjorts upp enligt riskkriterier genomförs minst till 90 %	
Antalet kontrollobjekt i förhållande till de planerade kontrollresurserna, objekt/årsverke	Målet fastställs senare.	
Inspektionernas effektivitet, inspektioner/årsverke	130 inspektioner/årsverke	
Prestationens pris, €/prestation	Målet fastställs efter att resultaten från de två första åren finns att tillgå.	
Anmälan om misstanke om matförgiftningsepidemi (st./100000 invånare)	Målet fastställs efter att två års resultat finns att tillgå.	
Foderkontroll		
1. Effektivitetsindikatorer		
Mål		
IND1. Förekomst av salmonella i foder för produktionsdjur, %	under 1	
IND2. Andel aktörer som iakttagit författningarna, %	99	
IND3. Andel importerade partier som uppfyllde bestämmelserna, %	Kompletteras senare	

2. Mätare av effektivitet och kvalitet	Mål
MIT1. Genomförande av kontrollplanen, %	100
MIT2. Prestationens pris	Kompletteras senare

Bilaga 5. Det nationella programmet för veterinärvården (EHO)

<http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/esittely/toiminta/valvonta/suunnitelmat+ja+ohjelmat/ymparistoterveydenhuollon+valvontaohjelma/elainten+terveyden+ja+hyvinvoinnin+valvontaohjelma/>